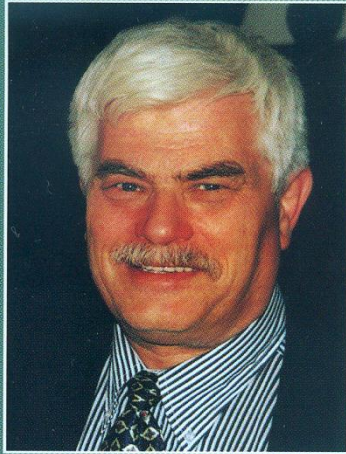

Den første landing med fly i Telemark, 1914

Klipp fra boka «Telemark i norsk luftfarts historie» av Bjørn Olsen:

BJØRN OLSEN

Bokens redaktør og hovedbidragsyter er Bjørn Olsen (f.1944 i Skien). Olsen vokste opp på Falkum i 1950-årene. Han bestemte seg tidligere for hvilket yrke som skulle bli hans. Familien flyttet til Kjørbeekkhøgda. Flyplassen lå da enda nærmere, noe som passet den unge gutten utmerket. Ofte lot han turene gå til Geiteryggen og han ble snart en del av flymiljøet.

Det var utlendingene som virkelig satte fart i norsk luftfart, selv om det allerede i 1912 var seks nordmenn som hadde flysertifikat. Franskmennene Chanteloup og Chevillard, og for ikke å glemme den svenske flybaronen Cederstrøm, var de første store flygerheltene i Norge. De reiste land og strand rundt og holdt oppvisning med sine flygeapparater.

Den første som kom

En vårdag i 1914 var det Telemarks tur til å få besøk av disse luftens helter. Folk fra Solum, Skien og omegn skulle få sitt livs største opplevelse. Den franske flyveren Chanteloup hadde lagt flyprogrammet denne maidagen til Skiens-distriktet. Gråtenmoen ble valgt som en egnet flyplass hvor franskmannen skulle emonstrere sitt monoplan.

Trodde det var aprilspøk

Da det ble annonsert i lokalavisen at et fly skulle holde oppvisning på Gråtenmoen, trodde mange at det var aprilspøk. Men det var det slettes ikke. -

Skulle det virkelig lande et fly her ute i Solum? var det store samtaleemnet i distriktet.

Noen ble redde og lurte på hva slags helvete som skulle komme. Folk var ikke vant med denslags støy og bråk som nå skulle komme ovenfra.

Automobiler og hestedrosje kappedes

Det var ikke mange årene siden Wilbur og Orville Wright fløy for første gang, og nå skulle slike store ting skje ved den gamle militærforlegningen på Gråtenmoen! Fra byen ble det stor utvandring. Automobiler og hestedrosjer kappedes. Det kom folk fra Tolleskogen, en strøm av folk fra vest, fra nordøst og fra syd. Folk fra Gråten, Gjemsø, Bøle og langt ute fra Porsgrunn kom for å se monoplanet som skulle føres av en person som kunne fly side om side med kvitrende spurver og syngende lerker.

Arenaen

«Flyplassen» på Gråtenmoen hvor luft akrobatikken skulle foregå, var inngjerdet med tau og ståltråd. Prisen for å se en flyvemaskin i luften var 50 øre for dem som kom inn fra syd, og de fra mer sentrale steder, måtte betale en eller to kroner.

Kom i kasser

Chanteloup kom ikke flygende til Gråtenmoen. I kasser plassert på en stor hestevogn ankom flygeapparatet Gråtenmoen. Transporten kom fra Gråten hvor frakteskipet "Ds Bjørn" lå. Det var denne båten som fraktet flyet fra sted til sted hvor Chanteloup skulle holde oppvisning.

Tusener av nysgjerrige tilskuere fulgte spent med da Chanteloup og hans mekaniker pakket ut det flygende apparatet fra kassene. De løftet ned de store vingene som ble skrudd på det stativaktige skroget. Hjulene ble montert under skroget, og propellen ble hentet og skrudd fast til motoren.

Verdens siste tid!

Den dristige flygeren Chanteloup satte seg i setet og spente remmene trangt om livet. Så snurret mekanikeren propellen, og motoren startet med et puff av en røyksky, Chanteloup ga gass, og flygeapparatet var i luften etter 20 - 30 meter. Den franske flygeren foretok en sving utover mot elven og kom tilbake igjen mot plassen. Da det gromme monoplaneet dundret over Gråtenmoens furutrær og folkemasse, ropte en kvinne:

-Dette er verdens siste tid!

Noen ble så opprørt og så skremt at de søkte tilflukt hos folk de aldri hadde sett, noen hadde krabbet under senger og bord.

Selv om noen ble redde og fortvilet, ville de aller fleste se den store helten som klarte å fly en flyvemaskin som kunne foreta alle slags manøvrer.

Vingene sto rett opp og ned

Over plassen i 6-700 meters høyde slår Chanteloup av motoren. Aeroplanet går rundt i luften og samtidig full fart mot bakken. Plutselig settes motoren igang igjen, og flygeren retter opp flyet i 100 meters høyde og begynner straks å stige igjen, opp til 6-700 meter. Han svingte flyet fra den ene siden til den andre, han steg og falt til høyre og venstre. I neste øyeblikk sto de to vingene rett opp og ned i luften. Den store fuglen gjorde ingen volter, den fløy i en stor bue tilbake til plassen, og her fikk man se et elegant "looping the loop". Chanteloup slo den ene kolbøtten etter den andre. Han gikk ned og rundt og rundt igjen.

Omtrent slik så flyet ut (illustrasj.)

Nede på plassen stod tusener av mennesker i dirrende spenning, og da Chanteloup etter endt oppvisning skar avsted og viftet med begge hender til publikum, ble de løst fra sin fortryllelse og svarte med jubelrop. Et par runder tett over hodene på publikum avsluttet dette nervepirrende nummer. Chanteloup ble båret på gullstol av begeistrede teknikere.

Slik uttrykte avisene flygeren Chanteloups forestilling i distriktet.

Flygingens utvikling i Telemark var i gang. De første brølene fra et fly over Skien og omegn var en realitet.